

Temeljni akti EU

TEU 2007/ 08

Katere pogodbe? (1.)

- Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo (European Coal and Steel Community – PARIŠKA POGODBA- 1951
- Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti (European Economic Community)
- in Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (EURATOM) – RIMSKI POGODBI- 1957
- Enotni evropski akt (Single European Act) - 1986

Katere pogodbe? (2.)

- Pogodba o Evropski uniji – (Treaty on European Union) MAASTRICHTSKA POGODBA- 1992
- Amsterdamska pogodba (Amsterdam Treaty) - 1997, ki spreminja Pogodbo o Evropski uniji, Pogodbe o ustanovitvi Evropskih skupnosti in nekatere z njimi povezane akte
- Pogodba iz Nice (Nice Treaty) – 2001; ki spreminja Pogodbo o Evropski uniji, Pogodbe o ustanovitvi Evropskih skupnosti in nekatere z njimi povezane akte
- Pogodba o ustavi za Evropo

Kako nastanejo pogodbe?

- Kako poteka proces od ideje do vstopa pogodbe v veljavo?
- Kdo so akterji, ki sodelujejo pri nastajanju?
- Kakšna je narava pogodb?
- Temeljne značilnosti procesa nastajanja pogodb in njihovih revizij

POSTOPEK

- Medvladna konferenca
- Vladni predstavniki na različnih ravneh se dogovorijo o besedilu
- Evropski svet podpiše
- Države članice ratificirajo skladno s svojimi ustavnimi pravili

SODELUJOČI

- Vladni predstavniki na več ravneh
- Evropska komisija
- Evropski parlament
- Pravne in strokovne službe

Vloga in moč soodločanja se je spreminjala skozi posamezne pogodbe!

Evropska skupnost za premog in jeklo- 1951 > Pariška pogodba

Osnova: prosta trgovina in skupni trg za premog, koks, železovo rudo in jeklo.

Prva evropska meddržavna institucija z nadnacionalnimi značilnostmi.

Štiri glavne institucije:

- visoka oblast (High Authority)
- Svet ministrov (Council of Ministers)
- Skupščina (Common Assembly): člane izbrali nacionalni parlamenti.
- Sodišče (Court of Justice)

Delovanje Visoke oblasti

- Članstvo: 9, iz vsake države članice vsaj eden, delujejo na principu samostojnosti in ne zastopanja države!
- Instrumenti:
 - Odločitve (obvezujoče za vse države članice)
 - Priporočila (zavezujoče glede ciljev)
 - Mnenja (nezavezujoče)
 - Možnost kaznovanja tistih, ki ne spoštujejo odločitev

Rimski pogodbi

- Oblikovanje skupnega trga:
 - Ukinitev vseh carin in količinskih omejitev za trgovino med članicami
 - Oblikovanje skupne zunanje carine (Common External Tariff), kar daje podlago za kasnejše oblikovanje skupne trgovinske politike
 - Prepoved praks, ki bi omejevale ali preprečevale konkurenco med državami članicami
 - Ukrepi za spodbujanje prostega pretoka ljudi, storitev in kapitala.

Nadgradnja

- Zavezana prosti trgovini > liberalni kapitalizem, brez posegov države.
- Kljub temu je zagotavljanje odprte konkurence zahtevalo intervencije iz centra na določenih področjih.
- Skupne politike: kmetijstvo, transport, postopno usklajevanje gospodarskih in monetarnih politik.
- Institucije: povzete po ESPJ:
 - Komisija; Svet ministrov; Skupščina (do 1979 še vedno imenovani predstavniki, potem neposredne volitve); Sodišče.
 - Konvencija 1957: skupščina in sodišče skupna za vse tri povezave.

<http://eur-lex.europa.eu/sl/treaties/dat/11957E/word/11957E.doc>

Prehod od Evropske skupnosti k Evropski uniji

- Dodatki in dopolnila osnovnim pogodbam:
 - 1965/1967- združitvena pogodba: visoka oblast, komisija EGS in Komisija Euratoma se združijo v enotno Komisijo; enako velja za Svet ministrov
 - 1970 + 1975: proračunski proces in pristojnost posameznih akterjev, ustanovitev računskega sodišča
 - 1976: neposredne volitve poslancev v Evropski parlament

Evropski enotni akt- 1986

- Skupni trg do 1992
- Nova področja sodelovanja: okolje, raziskave in tehnologija ter ekonomska in socialna skladnost
- "cooperation procedure"- postopek sodelovanja: povečati učinkovitost Sveta ter povečati (delno) pristojnosti EP:
 - Svet je lahko sprejel odločitve na osnovi QMV
 - EP je lahko vplival na vsebino določb (soglasje)
 - Jasno je bil opredeljen "urnik" za postopek sprejemanja pravnih aktov
- Evropski svet (European Council): srečanja predsednikov vlad formalno vgrajena v pogodbo.

Maastrichtska pogodba oz. Pogodba o Evropski uniji

<http://eur-lex.europa.eu/sl/treaties/dat/11992M/word/11992M.doc>

Razlogi za preoblikovanje

■ Postopek:

- Medvladne konference in vloga držav in institucij
- Potrditev pogodbe in zapleti
- Vsebina: trije stebri:
 - Evropske skupnosti > Treaty on Establishing the European Community
 - Skupna zunanja in varnostna politika
 - Sodelovanje na področju pravosodja in notranjih zadev

Razlogi za preoblikovanje

■ Notranji:

- Enotni notranji trg bo mogoč le v primeru ekonomske in monetarne integracije
- Potreba po enotni denarni enoti
- Socialne pravice (zaščita, konkurenca)
- Ukinitev mejnih kontrol je povzročila nove probleme
- Demokratični deficit

■ Zunanji:

- Razpad SZ in kolaps socializma v Vzhodni in Centralni Evropi
- Združevanje Nemčije
- Pritiski globalizacije

Postopek

- Niz srečanj Evropskega sveta, ki so vodila do medvladnih konferenc od 1988 do 1990 (Hanover, Madrid, Strasbourg, Dublin I-II, Rome I-II).
- IGC (Intergovernmental Conferences) so delovale na treh nivojih:
 - Prvi nivo: Zunanji ministri za politično unijo ter finančni ministri za EMU;
 - Drugi nivo: visoki nacionalni predstavniki – običajno vodje misij pri Skupnosti ter predstavniki fin. ministrstev in/ali centralnih bank
 - Tretji nivo: delovna telesa različnih nacionalnih strokovnjakov

Sodelovanje Komisije in Parlamenta

- Komisija: sodelovala v diskusijah, pripravljala strokovne podlage, vendar ni soodločala
- Parlament: brez sodelovanja v diskusijah, a na osnovi rednih srečanj na različnih nivojih seznanjen s potekom
- Obe instituciji razočarani nad stopnjo integriranosti > večja pričakovanja

Podpis in ratifikacija

- Podpis Maastricht februar 1992
- Ratifikacija v skladu z nacionalnimi pravili
 - Danska: referendum '92 50,7% proti, dopolnila o enotni valuti, drugi referendum '93 uspel
 - Francija: ni potrebovala referenduma, a ga je Mitterand vseeno sklical, prepričan v gladko zmago, a komaj z 51%
 - Velika Britanija: dolg postopek v parlamentu do julija 1993
 - Nemčija: vprašanje skladnosti z Ustavo- okt. 93
 - Druge države brez težav!

Vsebina

- Oblikovanje nove organizacije: Evropske unije, ki je zgrajena na treh stebrih
- Dileme: "ever closer union" vs. "federal"
- Niz osnovnih principov, za prvi steber dopolnitev obstoječih, za drugi in tretji- oblikovanje novih.

Prvi steber: evropske skupnosti

- EGS > EC > TEC
- Princip subsidiarnosti
- Državljanstvo Unije
- **Institucionalne spremembe** > bolj učinkovit in demokratičen proces; EP pravico veta, podaljšanje mandata komisarjem s 4 na 5 let, oblikovanje Odbora regij, nova pooblastila Sodišču; Ombudsman za pritožbe državljanov o postopkih institucij ES.
- **Spremembe politik**: EMU, postopek uvajanja enotne valute, Evropska centralna banka, nova področja (razvojno sodelovanje, izobraževanje, zdravstvo, zaščita potrošnika, konkurenčnost- zelo načelni dogovori), poglobitev sodelovanja na že obstoječih področjih, Kohezijski sklad, socialna politika (Social Charter- izjeme, VB)

Drugi steber: CFSP

- Splošna opredelitev ciljev (varovanje skupnih vrednot, razvoj in utrditev demokracije, človekove pravice in osnovne svoboščine...)
- Poti:
 - Sistematično sodelovanje
 - Delovanje na osnovi navodil Sveta
 - WEU postane obrambna komponenta EU
- Pomembne novosti:
 - čeprav še vedno medvladna zadeva, določene odločitve že z QMV;
 - prvič formalna omemba obrambe kot področja skupnega delovanja

Tretji steber

- Skupni interes: politika azila, prečkanje zunanje meje, imigracija, droge in mednarodni kriminal, sodelovanje sodstva, policije, itd.
- Skupno delovanje: skupne akcije, priprava konvencij za nacionalne okvire, koordinacija delovanja.

Amsterdamska pogodba 1997/9

- Pospešiti integrativne procese, približati Unijo državljanom, pripraviti se na širitev ter povečati sposobnost EU na področju zunanje politike.
- Postopek: pričetek v Torinu 1996, podpis 1997, ratifikacija in uveljavitev 1999.
- Večja stopnja sodelovanja – fleksibilnost> ni potrebno, da vse države članice sodelujejo pri vseh aktivnostih.

Pogodba iz Nice- 2001

- V glavnem je zadevala reformo institucij, da bi lahko Unija učinkovito delovala po širitvi na 25 držav članic leta 2004 in na 27 držav članic leta 2007.
- Pogodba iz Nice, prejšnja Pogodba o Evropski uniji in Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti so bile združene v eno samo prečiščeno besedilo.
- http://ec.europa.eu/comm/nice_treaty/index_en.htm

Glavni elementi

- Določiti velikost in sestavo Komisije;
- Opredeliti način glasovanja- ponderji- na Svetu;
- Razširitev QMV;
- Razširitev sodelovanja.

Institucionalne reforme, ki jih je uvedla ta pogodba, so v prvi vrsti "tehnične" in "omejene".

Dopolnila pogodbe iz Nice: Pogodba o pridružitvi 10 novih članic, podpisana v Atenah, 16. aprila 2003, in Pogodba iz Luxemburga o pristopu Romunije in Bolgarije, podpisana 25. aprila 2005 sta sestavna dela in opredeljujeta konkretno prej načelna določila.

NARAVA POGODB

- Mednarodni pravni akti, ki ustanavljajo pravne subjekte ali revidirajo določila delovanja že obstoječih
- Enotni evropski akt kot hibridni akt, ki dodaja, ponavlja, natančneje opredeljuje nekatera določila iz Rimske pogodbe, hkrati pa jo revidira
- Pogodba o Evropski uniji NE daje Evropski uniji pravne osebnosti.

Značilnosti procesa nastajanja pogodb

- Prednost ekonomskega pred političnim
- Fleksibilnost (spreminjanje, nedorečenosti, odprtost)
- Postopnost ("ever closer Union", napovedovanje revizijskih medvladnih konferenc)
- Vse večja kompleksnost novih pogodb
- Časovna variabilnost (neenakomernost razvoja)
- "Igra" med nacionalnimi in supranacionalnimi akterji
- Elitni proces

Nadaljevanje

- http://europa.eu/scadplus/constitution/introduction_en.htm
- 29. oktobra 2004 je bila v Rimu podpisana Ustavna pogodba. Ustava naj bi zaključila dolgi proces povezovanja v vedno tesnejšo zvezo držav.
- Zaradi problemov z ratifikacijo je Svet sprejel na sestanku 21. in 22. junija 2007, da se skliče medvladna konferenca, ki bo oblikovala in sprejela novo pogodbo o institucionalni reformi.

Literatura:

- Nugent, Neill (2003) *The Government and Politics of the European Union*, Durham: Duke University Press.
Predvsem poglavja 2 do 5, str. 23 - 98. (fotokopija v Fori)
- Primarni viri, dostopni na:
http://europa.eu/abc/treaties/index_sl.htm